

Turvallinen koti ja asuminen tehdään yhdessä

3.11.2022

Tanja Mannila / Helsingin Pelastusliitto Ry

HELSINGIN PELASTUSLIITTO
HELSINGFORS RÄDDNINGSFÖRBUND

Sisältö

- Mitä riskejä asumisessa tulee huomioida?
- Mitä voimme tehdä tukeaksemme asumisen turvallisuutta ja luodaksemme edellytyksiä turvalliselle asumiselle?

Näkökulma

- Yksittäisen asukkaan tukemisessa

Rakennuksen omistaja/haltija

- Rakennuksen palo- ja poistumisturvallisuus, uloskäytävät, pelastustiet, laitteiden kunnossapito, ilmanvaihtolaitteiden huolto, sähköverkkoon kytkettyjen palovaroittimien asennus ja kunnossapito
- Vaarojen ja riskien arvioiminen
- Omatoiminen varautuminen
- Pelastussuunnitelman laatiminen
- Pelastussuunnitelmasta tiedottaminen / turvallisuusviestintä
- Valvonta

Pelastusviranomainen

- Ohjaus ja neuvonta
 - Neuvonnan antaminen pelastussuunnitelman laadinnassa
- Valvonta (asuinrakennuksissa yleisimmin paloturvallisuuden itsearviointeihin velvoittaminen)
 - Asuntojen palotarkastukset tehtyjen onnettomuusriski-ilmoitusten perusteella

Asukas

- Huolellisuus tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran ja vahingon välttämiseksi (PelL 4 §)
 - Mitä huolellisuus tarkoittaa?
- Vanhemmissa rakennuksissa palovaroittimien hankinta, asennus ja kunnossapito (toistaiseksi)
- Palovaroittimien testaus
- Varautumissuositusten noudattaminen
- Turvallisuusjärjestelyistä huolenpito omalta osaltaan

Muut viranomaiset

Ystävät ja sukulaiset

Yritykset

Järjestöt, 3. sektori

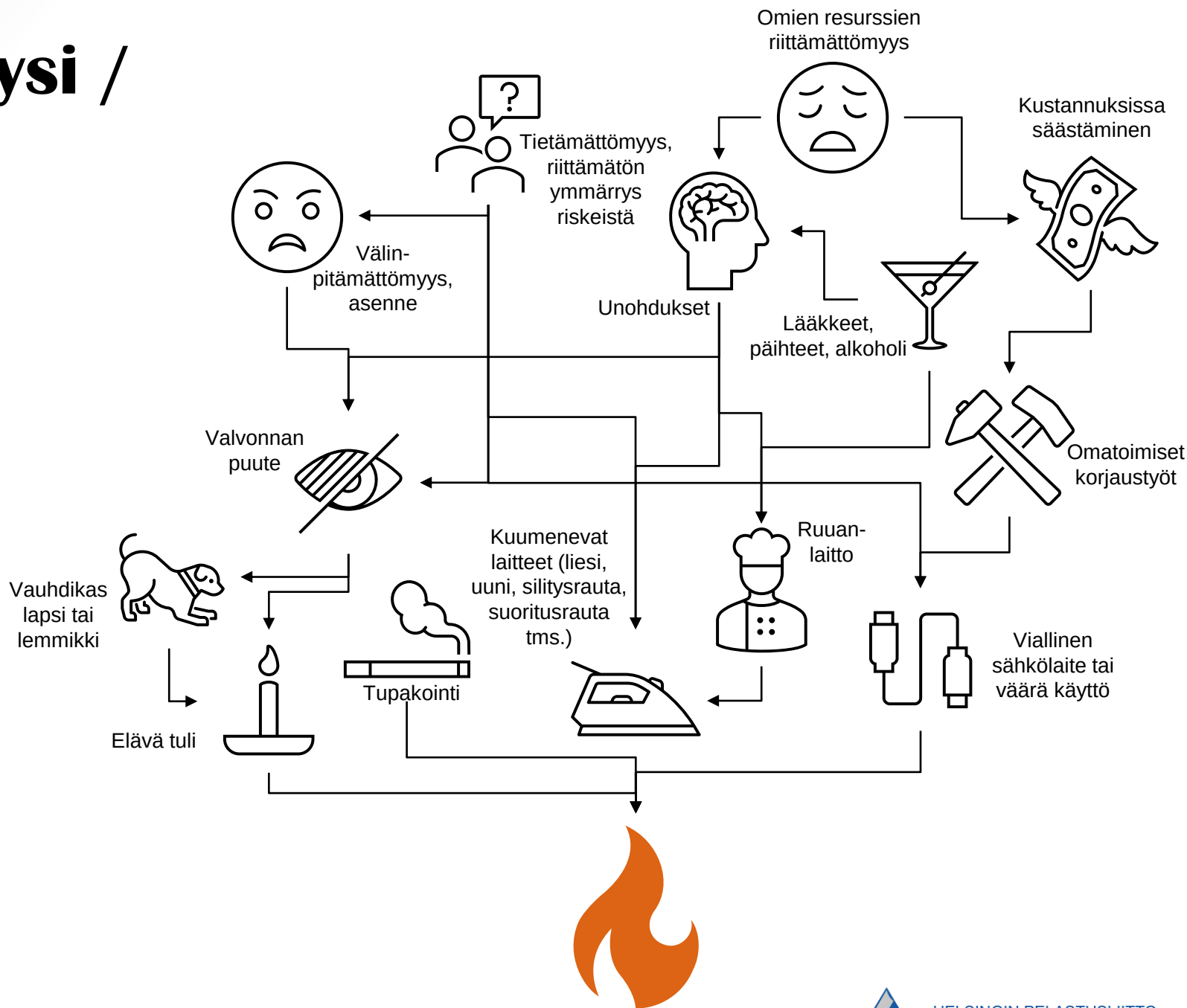
- Neuvonta, koulutus
- Viestintä, teemapäivät, kampanjat
- Avun tarjoaminen

Mitä asumiseen liittyviä riskejä tulisi huomioida?

- Onnettomuudet, joita on mahdollista sekä ennaltaehkäistä että joita varten voi varautua
 - Tapaturmat
 - Tulipalot
 - Vesivahingot
 - Varautuminen myös
 - Kiinteistötekniikan häiriötilanteisiin
 - Luonnononnettomuuksien ja sääilmiöiden aiheuttamiin riskeihin
 - Sisälle suojautumista vaativiin tilanteisiin
 - Väestönsuojaan suojautumiseen
- Pelastussuunnitelman vaarojen ja riskien arvioinnissa on tunnistettava vielä tätä tarkemmin onnettomuuksien mahdolliset syyt ja seuraukset ja ottaa huomioon kohdekohtaiset erityispiirteet

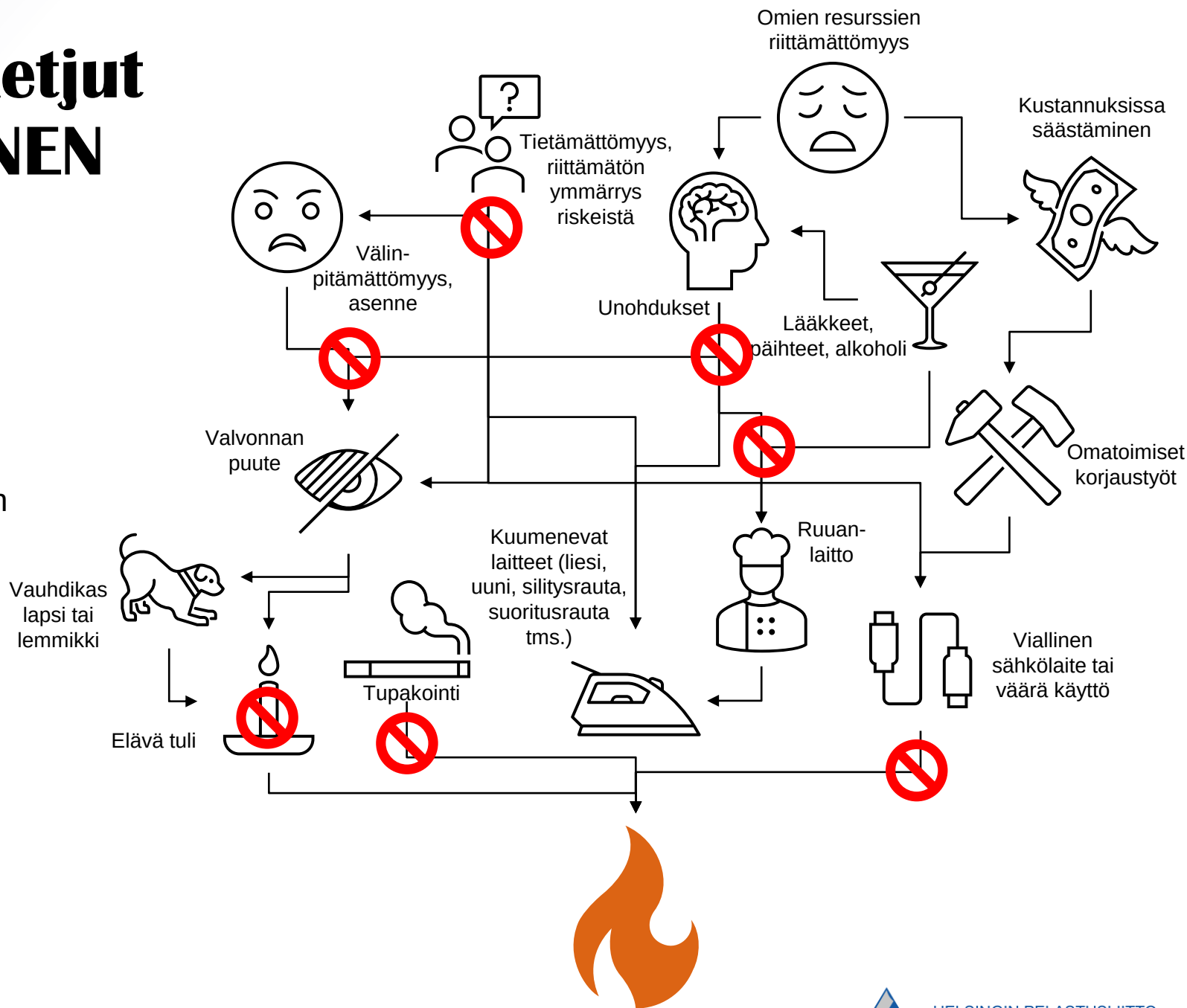
Syy-seuraus-analyysi / bowtie-malli / 5 x miksi?

- Auttaa hahmottamaan mahdollisia tapahtumaketjuja ja onnettomuuksien juurisyitä
- Juurisyyt tiivistyvät usein muutamaankin asiaan → näihin vaikuttaminen on tehokas keino vaikuttaa koko tapahtumaketjuun
- (Kuvassa vain arvioinnin toinen puoli – myös seuraukset hyvä mallintaa samoin kuin syyt)

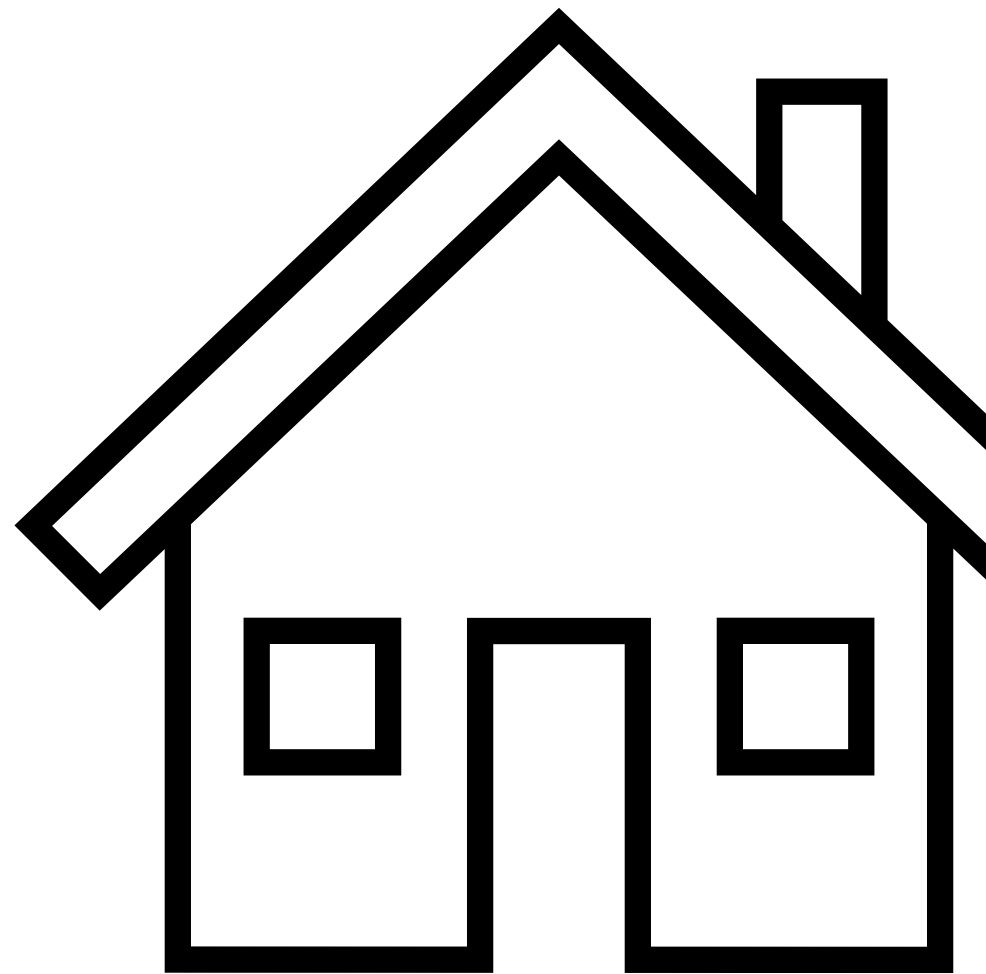
Miten tapahtumaketjut voi keskeyttää ENNEN onnettomuuden syntymistä?

- Rakenteelliset keinot
 - Muistin tukeminen säännöllisesti hoidettavien kunnossapitotoimien osalta
- Tekniikan hyödyntäminen
- Riittävä varustus
- Riskialttiiden asioiden ja toimintatapojen korvaaminen turvallisimmilla
- Tietojen kasvattaminen
- Käytännön apu

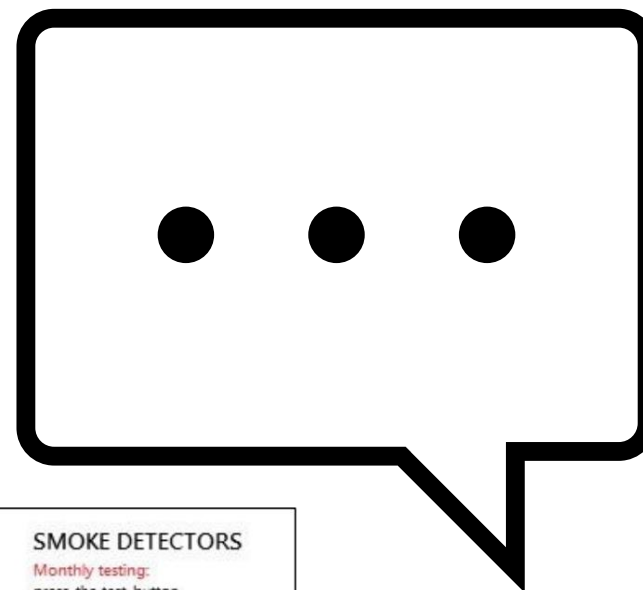
Rakenteelliset keinot

- Lähtökohtana on, että rakennus on pidettävä rakennusluvan mukaisessa kunnossa
 - Jälkikäteen tehtävät suuremmat parannukset ovat usein kalliita toteuttaa
- Huoltoyhtiö usein hoitaa käytännön kunnossapidon
 - Asukas omalla toiminnallaan joko edistää tai haittaa näiden järjestelyjen toimintakuntoa
- Yleisissä tiloissa
 - Palo-ovet on merkitty ja ne kehoitetaan pitämään suljettuna
 - Varastotiloissa ja rappukäytävissä on muistutus siitä, mitä missäkin saa säilyttää
 - Pelastustie ja nostopaikat on selkeästi merkitty

Kerro & kommentoi

- Milloin olet edellisen kerran
 - Puhdistanut liesituulettimen rasvasuodattimen?
 - Puhdistanut pölyt jääkaapin, hellan tai pyykinpesukoneen takaa?
 - Puhdistanut suihkun lattiakaivon?
 - Varmistanut, että kodin poistumisreitit ovat tarvittaessa helposti käytettävissä?
- Miten voisit tukea omaa (ja muiden!) muistia siten, että nämä ja vastaavat kunnossapitotoimet tulisi tehtyä riittävän usein?

<

Tekniikan hyödyntäminen

- Kiinteistökohtaisen tekniikan määrä ja laatu riippuu jälleen paljon rakennuksen iästä
 - Savunpoisto
 - Ilmanvaihdon hätäpysäytysmekanismi
 - (Poistumisopasteet, automaattinen paloilmoitin tai sammutuslaitteisto)
- Asunnoissa
 - Liesiturvatekniikka (yksinkertaisimmillaan hellan kytkimien eteen käännettävä suojaritilä – parhaimmillaan liesivahti tai automaattinen sammutuslaite)
 - Ajastimet ja itsestään pois kytkeytyvät laitteet
 - Laitteiden vaihtaminen turvaominaisuuksiltaan parempiin
 - Vuotovahdit
 - Palovaroittimet ja häkävaroittimet

Palovaroittimen toiminta	2013	2014	2015	2016	2017	Yhteensä
Ei palovaroitinta	249	271	234	272	238	1264
Ei voida arvioida oliko palovaroitinta	50	35	25	28	30	168
Kyllä palovaroitin	165	201	184	153	161	864
Palovaroitin ei toiminut	28	53	42	25	25	173
Muu syy	5	12	3	4	5	29
Palovar. sijoitettu tai asennettu väärin	2	2	1	2	1	8
Palovaroitin ei ehtinyt toimia	12	24	28	12	13	89
Palovaroitin oli rikkonainen	1	5	3	2	4	15
Paristo epäkunnossa tai puuttui	8	10	7	5	2	32
Ei tietoa toimiko palovaroitin	24	20	10	11	12	77
Kyllä palovaroitin toimi	113	128	132	117	124	614
Puuttuu tieto oliko palovaroitinta				1	2	3
Yhteensä	464	507	443	454	431	2299

Palovaroittimen toiminta rakennuspaloissa ja rakennuspalovaaroissa Helsingin pelastustoimen alueella 2013-2017

Lähde: Helsingin kaupungin pelastuslaitos

Vuositasolla vain 23-30 %!

PALVAROITTIMEN TOIMINTA PALOKUOLEMISSA

	2013	2014	2015	2016	2017
Palvaroitin toimi	13	15	10	10	13
Palvaroitin ei toiminut	2	6	6	7	1
Palvaroitin toiminnasta ei tietoa	7	17	33	40	25
Ei palvaroitinta	18	19	13	15	16
Yhteensä	40	57	62	72	55

Lähde: Pelastusopisto 2018

Vuositasolla 14-33 %

Syitä?

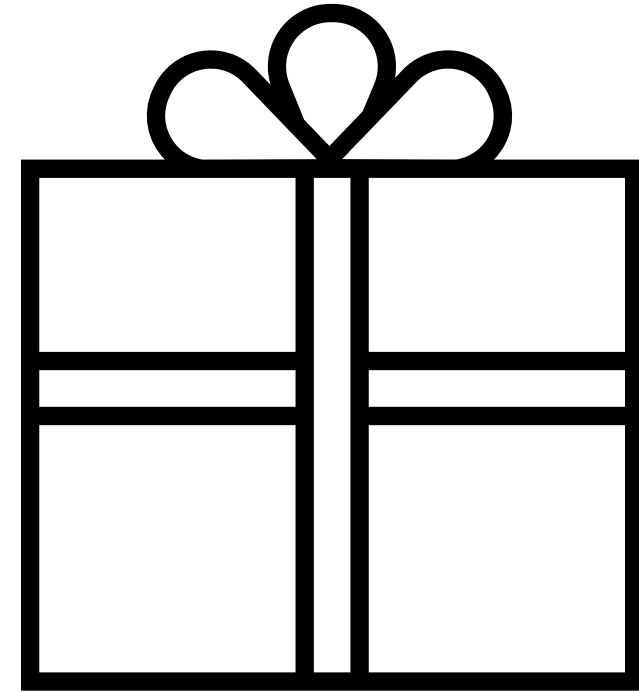
- Kunnossapidon laiminlyönti
 - Ei tietoa siitä, mitä omalle vastuulle kuuluu tai kuinka usein
 - Ei uskalleta koskea varoittimiin
 - Hankalaa → vaihtoehtona esim. paristokotelot
 - Unohtunut
- Varoittimet ovat liian vanhat
- Väärä määrä
 - On harhakäsitys, että yksi palovaroitin alkavaa 60 neliötä kohden olisi aina riittävää
 - *Palovaroitin on asennettava siten, että se reagoi tulipalosta aiheutuneeseen savuun mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. **Huoneistoalan lisäksi palovaroittimien määrässä ja sijoittamisessa tulee ottaa huomioon suojattavan tilan muoto ja erityistä syttymisvaaraa aiheuttavat toiminnot.***
 - *Palovaroittimen ja muun palonilmaisulaitteen hälytysäänen tulee kuulua asunnon kaikkiin osiin, joissa normaalisti oleskellaan. Tarvittaessa hälytys tulee antaa muutenkin kuin äänimerkillä.*

Vastuu varoittimista

- Vanhemmissa rakennuksissa paristokäyttöiset palovaroittimet
 - Täysin asukkaan itsensä vastuulla (asennus, sijoittelu, testaus, uusiminen)
- Uudempiin rakennuksiin vaaditaan sähköverkkoon kytketyt palovaroittimet
 - Asennus- ja huoltovastuu rakennuksen omistajalla
 - Testausvastuu asukkaalla
- Vastuu kaikkien varoittimien hankinnasta ja kunnossapidosta esitetään siirrettävän rakennuksen omistajalle
 - *”Ehdotetut muutokset tulisivat pääosin voimaan 1.1.2024. Palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovastuun muutoksille esitetään kuitenkin kahden vuoden siirtymäaikaa, jotta rakennuksen omistajat voivat suunnitella, miten asiat käytännössä järjestettäisiin kussakin rakennuksessa.” (Lähde: Sisäministeriö)*

Riittävä varustus

- Alkusammutuskalusto
- Ensiapuvälineistö
- Kotivaraan kuuluvat
 - Vesi, vesiastiat
 - Elintarvikkeet
 - Lääkkeet
 - Välttämättömyystarvikkeet
 - Taskulamppu, ilmastointiteippi, ilmatiiviit astiat→ Ks. 72tuntia.fi
- Turvalliset tikkaat
 - Lainattavissa tarpeen mukaan?

Riskialttiiden asioiden ja toimintatapojen korvaaminen turvallisimmilla

- Kynttilät → led-kynttilät
- Sähkölaitteet
 - Rikkinäisten/oudosti käyttäytyvien laitteiden ottaminen pois käytöstä/uusiminen
 - Latauskäytännöt → missä ja miten laitteita ladataan?
- Pesukoneiden valvottu käyttäminen ja vesihanojen sulkeminen käytön jälkeen
- Tavaroiden säilyttäminen
 - Lieden päällä tai uunin sisällä
 - poistumisreiteillä
- Mahdollisesti vaarallisten toimintatapojen tunnistaminen vaatii monesti keskustelua/havainnointia/omien toimintatapojensa tarkastelua uudesta näkökulmasta

Tietojen kasvattaminen

- Keskustelujen aloittaminen ja käyminen turvallisuuteen liittyen
- Mistä saan tarvittaessa apua?
 - Oman asuintalon vastuuhenkilöt turvallisuuden suhteen
 - Missä asioissa voi ja pitää kääntyä huoltoyhtiön puoleen?
 - Viranomaisten rooli
- Turvallisuusviestintä

KODIN turvallisuuden tarkistuslista

Tarkistettu: / 20 Tarkistanut:

Asukkaan nimi: _____

Osoite: _____

Lähin omainen: _____

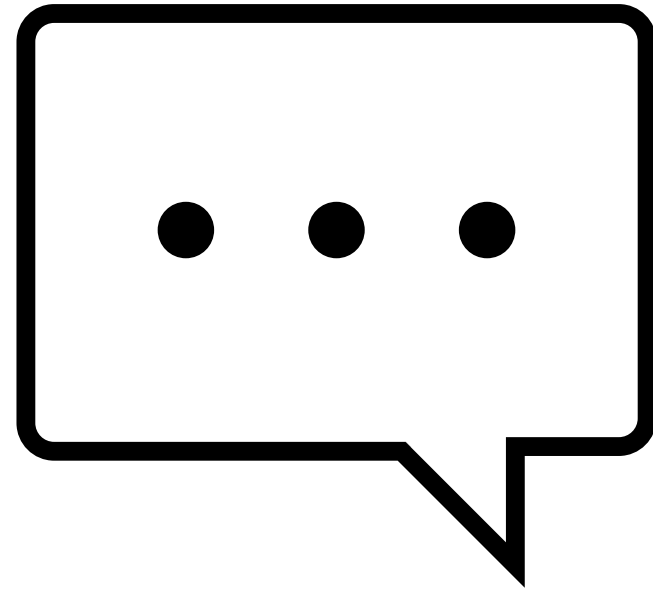
Omaisien puhelin: _____

Asumismuoto: _____

<https://www.spek.fi/kodin-turvallisuuden-epakohdat-loytyvat-tarkistuslistan-avulla/>

Kerro & kommentoi

- Käytännön keinot
 - Miten voisit olla käytännössä apuna toiselle oman kodin turvallisuuden ylläpitämisessä ja kehittämisessä?

Miten turvallisuuksviestinnässä onnistutaan?

3.11.2022

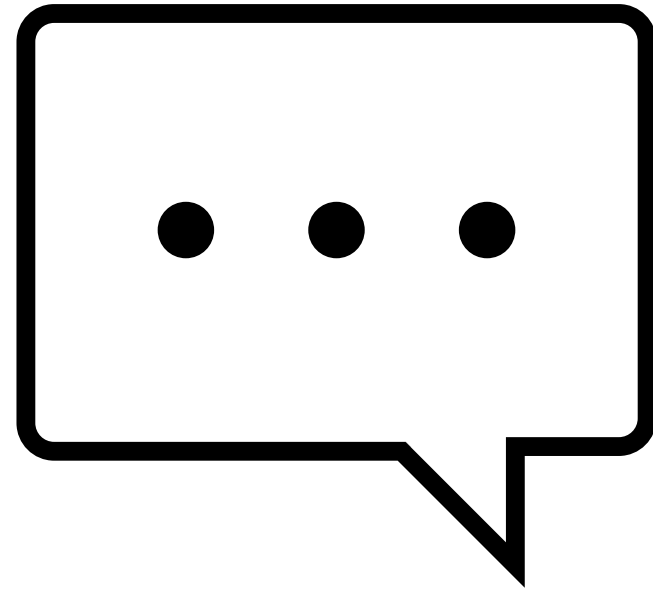
Tanja Mannila / Helsingin Pelastusliitto Ry

HELSINGIN PELASTUSLIITTO
HELSINGFORS RÄDDNINGSFÖRBUND

Kerro & kommentoi

- Miten pelastussuunnitelmien sisällöstä kokemuksenne mukaan viestitään?
- Mitä muistat oman asuintalosi pelastussuunnitelmasta?

Pelastussuunnitelman rooli

- Asiakirja, jonka tarkoitus on toimia rakennuksen vastuuhenkilöiden apuna turvallisuuden ylläpitämisessä ja kehittämisessä
 - Suunnitelmassa on kuvattava, mitä riskejä on tunnistettu, mitä turvallisuusjärjestelyjä tiloissa on, mitä ohjeita annetaan ja miten muuten on omatoimisesti varauduttu niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin
- Käytetään usein myös suoraan asukasviestinnän välineenä, vaikkei se ole aina paras vaihtoehto
 - *Pelastussuunnitelmassa on oltava **selostus**: - - - 3) asukkaille ja muille henkilöille annettavista ohjeista onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi;*

Tiedottamisvelvollisuus

- Pelastuslain mukaan pelastussuunnitelmasta on tiedotettava **tarvittavalla tavalla** asianomaisen rakennuksen tai muun kohteen asukkaille ja työntekijöille sekä muille, joiden on osallistuttava pelastussuunnitelman toimeenpanoon
 - Vaatii tapauskohtaista harkintaa siitä, miten ja mistä asioista juuri ko. kohteessa pitäisi tiedottaa
- Vastuu sillä, jonka vastuulla on myös pelastussuunnitelman laatiminen (rakennuksen haltija)

Mitä on onnistunut tiedottaminen/ turvallisuusviestintä?

- Riittääkö se, että on kerrottu, mistä ohjeet löytyvät?
- ...vai haluammeko, että viestinnällä on oikeasti myös vaikutusta turvallisuuteen?
 - Aukkaat **tiedostavat**, mitä riskejä elinympäristössä on?
 - Aukkaat tarvittaessa **muuttavat toimintatapojaan** siten, ettei onnettomuuksia sattuisi?
 - Aukkaat ovat **varautuneita** yllättäviin tilanteisiin?
 - Aukkaat **tekevät oman osansa** yhteisen turvallisuuden ylläpitämiseksi?
 - Aukkaat **muistavat** tärkeimmät toimintaohjeet hädän hetkellä?

Kissa nukkuu kylvyssä. Älä ole kuin kissa.

Päihtyneenä tai väsyneenä ei pidä mennä
pesulle vaan suoraan nukkumaan.
Ethän aiheuta vesivahingon riskiä!

Viesti säännöllisesti ja pieninä palasina

- On parempi oppia yksi asia kerrallaan kuin jättää kaikki kerralla oppimatta
- Laadi avuksi turvallisuuden vuosikello
 - Hyödynnä olemassa olevia teemapäiviä, kampanjoita ja niiden materiaaleja (mm. 11.2., tapaturmapäivät perjantaisin 13. päivä, paloturvallisuusviikko, 1.12.)
- Sisällytä turvallisuusasiaa muuhun säännölliseen viestintään

Ajankohtaiset aiheet kannattaa hyödyntää, mutta...

- Laita mukaan saatesanat
- Oikolueta kaverilla → mitä reaktioita viesti voi aiheuttaa?
- Kun turvallisuusaiheinen viestintä on muutenkin säännöllistä, se ei todennäköisesti aiheuta yhtäkkiä huolta asioiden tilasta

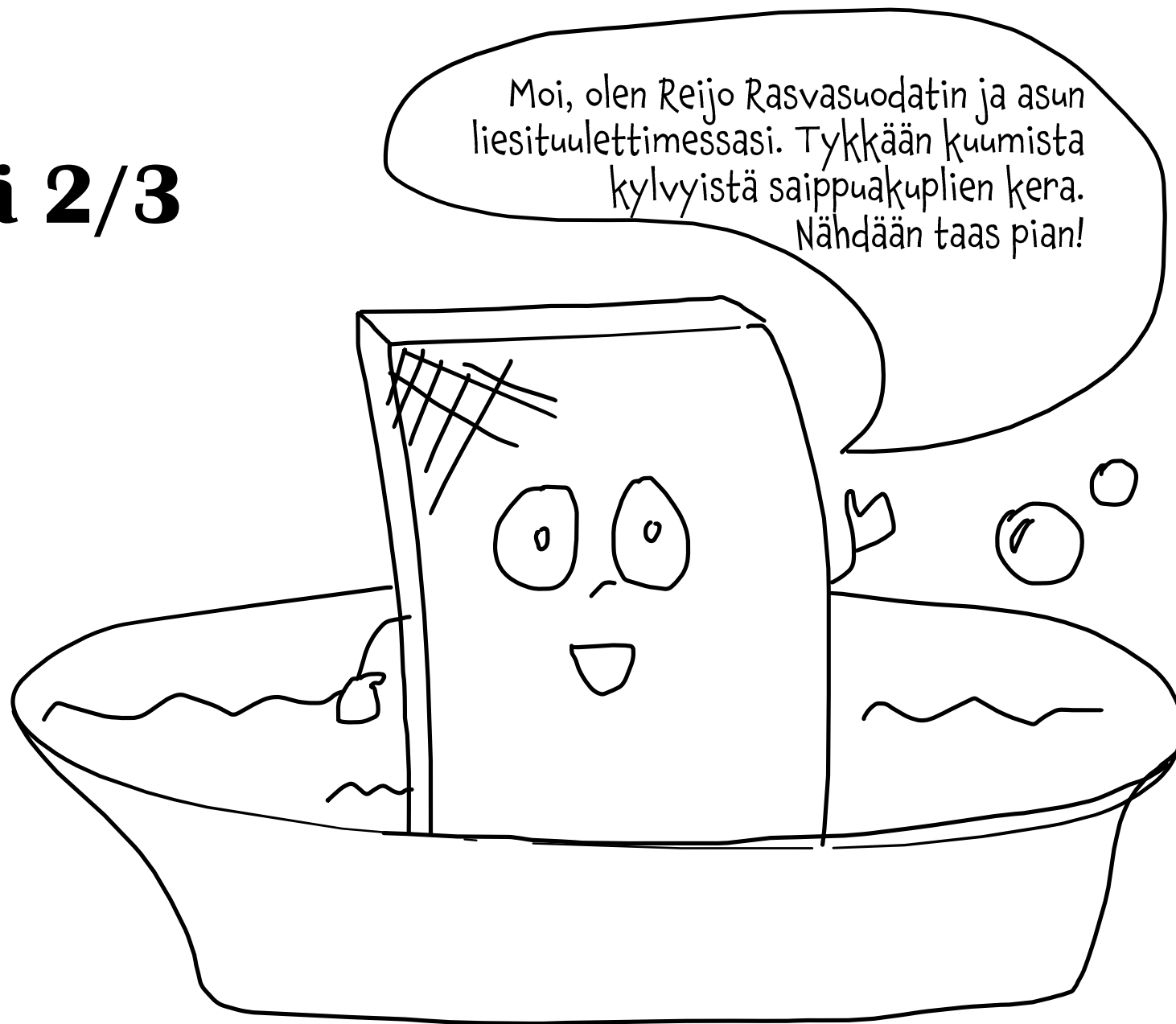

Käytännön vinkkejä 1/3

- Tarkista, etteivät ohjeet jätä vastuita tai käytännön toimenpiteitä epäselviksi
- Erotta ehdottomat vaatimukset vinkeistä ja suosituksista
 - Rappukäytävässä ei saa säilyttää tavaraa (*Uloskäytävillä sekä ullakoiden, kellarien ja varastojen kulkureiteillä ei saa säilyttää tavaraa. Pelastuslaki 379/2011 10 § 2 mom.*)
 - Kynttilöitä ja lyhtyjä poltettaessa on oltava varovainen. Voit parantaa turvallisuutta:
 - Valvomalla kynttilää jatkuvasti sen ajan, kun se palaa
 - Käyttämällä tukevaa kynttilänjalkaa ja vain tarkoitukseen suunniteltuja astioita
 - Sijoittamalla kynttilän palamattomalle alustalle ja varmistamalla, ettei kynttilän välittömässä läheisyydessä ole mitään, mikä voisi syttyä
 - Asettelemalla tuikkukynttilät tarpeeksi etäällä toisistaan
 - Käyttämällä led-kynttilöitä, jotka ovat perinteisiä kynttilöitä turvallisempia tunnelmanluojia
- Kerro parempi vaihtoehto väärälle toiminnalle
 - Jos tässä ei saa säilyttää tavaraa, missä saa?
- Muista tarvittaessa kieliversiot
 - Ks. mm. <http://www.pirkanmaanpelastuslaitos.fi/Pirkanmaa-156> ja <https://www.spek.fi/turvallisuus/maahanmuuttajien-asumisturvallisuus/>

Käytännön vinkkejä 2/3

- Hyödynnä kuvia
 - Havainnollistavat ja konkretisoivat
 - Jäävät mieleen
 - Auttavat kielimuurien ylittämisessä
 - Ko. kiinteistöstä olevat kuvat todennäköisesti herättävät kiinnostusta → ”Ahaa, tämä koskee minua!”
- Pois silmistä, pois mielestä – **silmissä, mielessä!**
 - Aseta tärkeimmät ohjeet paikkaan, josta ne osuvat silmään ja tulevat automaattisesti luetuksi usein (esim. ”älä mene savuiseen rappukäytävään” asunnon ulko-oveen, josta se tulee luettua aina ulos lähtiessä)
 - Samoin ohjeet sinne, missä niitä tarvitaan

Käytännön vinkkejä 3/3

- Viesti useammassa kanavassa, jos mahdollista
 - Pelkkä netissä (tai ilmoitustaululla) tapahtuva viestintä on harvoin riittävää
- Kerro myös siitä, mitä turvallisuuden eteen on tehty ja miten erilaisiin turvallisuushavaintoihin on reagoitu → viestii siitä, että turvallisuudesta pidetään huolta ja se on tärkeä asia
- Muista myös, että rajansa kaikella, jottei viestintä koe inflaatiota

Onnistunut viestintä

- Vastaa kohteen riskeihin
- On suunniteltu asukkaiden mukaan
- On säännöllistä
- Herättää mielenkiinnon ja saa tutustumaan sen sisältöön
- Tärkeimmät ohjeet jäävät mieleen ja ovat myös tarvittaessa saatavilla
- Vaatii tekijältään jonkin verran viitseliäisyyttä!

Wiion lait inhimillisestä viestinnästä (1976-78)

1. Viestintä yleensä epäonnistuu – paitsi sattumalta.
 1. Jos viestintä voi epäonnistua, niin se epäonnistuu.
 2. Jos viestintä ei voi epäonnistua, niin se kuitenkin tavallisimmin epäonnistuu.
 3. Jos viestintä näyttää onnistuvan toivotulla tavalla, niin kyseessä on väärinkäsitys.
 4. Jos olet itse viestintään tyytyväinen, niin viestintä varmasti epäonnistuu.
2. Jos sanoma voidaan tulkita eri tavoin, niin se tulkitaan tavalla, josta eniten vahinkoa.
3. On olemassa aina joku, joka tietää sinua itseäsi paremmin, mitä olet sanomallasi tarkoittanut.
4. Mitä enemmän viestitään sitä huonommin viestintä onnistuu.
 1. Mitä enemmän viestitään sitä nopeammin väärinkäsitykset lisääntyvät.
5. Joukkoviestinnässä ei ole tärkeitä se, miten asiat ovat, vaan miten asiat näyttävät olevan.
6. Uutisen tärkeys on kääntäen verrannollinen etäisyyden neliöön.
7. Mitä tärkeämmästä tilanteesta on kysymys sitä todennäköisemmin unohdat olennaisen asian, jonka muistit hetki sitten.

Helsingin Pelastusliitto Ry

Lääkärinkatu 3
00250 HELSINKI

Puh: (09) 477 08 10 (klo 10.00-16.00)

Sähköposti: helsingin.pelastusliitto@helpe.fi

Toiminnanjohtaja Olli-Veikko Kurvinen
050-524 6200
olli-veikko.kurvinen@helpe.fi

Koulutuspäällikkö Maaria Kuitunen
050 3256655
maaria.kuitunen@helpe.fi

HELPE

www.helpe.fi

Kiitos!